1821. Κλοντ Φοριέλ: Ο εκ των μεγίστων φιλελλήνων

Του **Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου**

Ο Γάλλος φιλόλογος, ιστορικός και λαογράφος Κλοντ Φοριέλ (Claude Fauriel 1772-1844) είναι εκ των μεγίστων φιλελλήνων, που ανέδειξε η Επανάσταση του 1821. Άγνωστος στους πολλούς Έλληνες ήταν ο πρώτος, που το 1824, όταν ο απελευθερωτικός μας αγώνας ήταν σε κρίσιμη φάση, που εξέδωσε στο Παρίσι και στις εκδόσεις Didot συλλογή Ελληνικών δημοτικών τραγουδιών.

Αποτέλεσμα ήταν να φουντώσει ο φιλελληνισμός στη Γαλλία και στους λογοτεχνικούς κύκλους ολόκληρης της Ευρώπης. Ο Φοριέλ ήταν επίσης εκ των πρώτων, που μίλησε για τη συνέχεια του Ελληνικού Έθνους, πολύ πριν από τον Σπυρίδωνα Ζαμπέλιο και τον Κωνσταντίνο Παπαρρηγόπουλο.

Το βιβλίο του στο εξώφυλλο έγραφε: «Chants populaires de la Grece Moderne – Recueillis et publies avec une traduction francaise, des eclaircissements et des notes par C. Fauriel. Tome 1er. Chants Historiques. A Paris. Chez Firmin Didot, Pere et Fils. Libraires, rue Jacob, no 24, 1824» (Δημοτικά τραγούδια της Νεώτερης Ελλάδος, συγκεντρωθέντα και εκδοθέντα, με γαλλική μετάφραση, διασαφήσεις και σημειώσεις από τον Κλαύδιο Φοριέλ. 1ος Τόμος.

Claude Fauriel (1772 - 1844)

Ιστορικά Τραγούδια. Παρίσι. Εκδ. των Ντιντό, πατρός και υιού, 1824. Το βιβλίο έχει εκδοθεί το 2020 στα ελληνικά από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σε εκδοτική επιμέλεια Αλέξη Πολίτη. Από το βιβλίο αυτό είναι τα παρατιθέμενα αποσπάσματα). Στα «Προλεγόμενα» του εν λόγω βιβλίου γράφει ο Φοριέλ τα ακόλουθα, που αποδεικνύουν απολύτως τη γνώση του για τους Έλληνες και για την απαράδεκτη συμπεριφορά των λογίων της Ευρώπης:

«Πάνω από τέσσερις αιώνες τώρα, οι λόγιοι της Ευρώπης δεν μιλούν για την Ελλάδα παρά για να θρηνήσουν τον χαμό του αρχαίου της πολιτισμού, περιοδεύουν εκεί μόνο για να γυρέψουν τα χαλάσματα, παρ' ολίγο να ΄λεγα τη σκόνη των πόλεων και των ναών της, αποφασισμένοι από πριν να εκστασιαστούν μπροστά στα πιο αμφίβολα απομεινάρια εκείνου που ήταν η Ελλάδα εδώ και δυο ή τρεις χιλιάδες χρόνια.

Όσο για τα επτά ή οκτώ εκατομμύρια ανθρώπους, κατάλοιπα σίγουρα, κατάλοιπα ζωντανά του αρχαίου λαού της πολυαγαπημένης αυτής γης – αλλάζουν τα πράγματα. Οι λόγιοι δεν τους λογάριασαν καθόλου, ή αν μίλησαν γι' αυτούς, το έκαμαν στα πεταχτά μονάχα, και για να τους χαρακτηρίσουν φυλή τιποτένια, ξεπεσμένη σε σημείο, που να αξίζει μόνο την περιφρόνηση, ή τη λύπηση των καλλιεργημένων ανθρώπων.

Παίρνοντας στα σοβαρά τα επιχειρήματα των περισσοτέρων λογίων, κοντεύει κανείς να θεωρήσει τους σημερινούς Έλληνες σαν κάτι το παράταιρο και ανίερο, ριγμένο άκαιρα ανάμεσα στα ιερά ερείπια της παλιάς Ελλάδας…

Προσκολλημένοι τόσο επιπόλαια σε μιαν άποψη τόσο σχολαστική, οι σοφοί της Ευρώπης δεν διέπραξαν μόνο μιαν αδικία απέναντι στη σημερινή (Σημ.γρ. Του 1824) Ελλάδα.

Έκαναν κάτι ολότελα ενάντιο στην πιο ακριβή τους πρόθεση. Αποστερήθηκαν τρόπους για να γνωρίσουν καλύτερα την αρχαία Ελλάδα, να ανακαλύψουν καλύτερα ό,τι εξαιρετικό, το ιδιαίτερο

και το ανεξίτηλο έχει ο χαρακτήρας και το πνεύμα των βλαστών της καλότυχης αυτής γης». (Σελ. 17).

Αυτό τον διαχρονικό πνευματικό θησαυρό των Ελλήνων τον βρήκε ο Φοριέλ μέσα από τα Δημοτικά τραγούδια. Εκείνος δεν ήρθε ποτέ στην Ελλάδα. Τα όσα μάζεψε ήταν προϊόν έρευνάς του μεταξύ των Ελλήνων των Παρισίων, της Βενετίας και της Τεργέστης και όχι τόσο των λογίων, όσο των απλών ανθρώπων, εργατών, εμπόρων, νοικοκυρών.

Στα ίδια «Προλεγόμενα» θεωρεί πολύ σημαντικά τα «Κλέφτικα» δημοτικά τραγούδια. Όπως γράφει θα είχε μεγάλη ιστορική σημασία μια ολοκληρωμένη συλλογή των κλέφτικων τραγουδιών, που ξεκινά από την εποχή, που το όνομα κλέφτης χρησιμοποιήθηκε για να δηλώσει τους Έλληνες, τους οπλισμένους πάνω στα βουνά ώστε να κρατήσουν την ανεξαρτησία τους.

Έτσι θα έβλεπε κανείς πως υπήρχε πάντα στα βουνά μια κατατρεγμένη Ελλάδα, άξια κόρη της αρχαίας Ελλάδος. Μια τέτοια ιστορία, τονίζει ο Φοριέλ, «θα αποτελούσε συλλογή ηρωικών πράξεων πολύ ανώτερων σε λάμψη, καθώς και σε αξιοπιστία από εκείνην των πολεμιστών της Ιλιάδας: θα ήταν μια αληθινή Ιλιάδα της νεότερης Ελλάδας, που θα μπορούσε να σταθεί δίπλα στην παλιά, ακόμα και από ποιητική άποψη» (Σελ. 83-84).

Ο Φοριέλ συμπληρώνει τα «Προλεγόμενα» του με την ακόλουθη βεβαιότητα για τους Έλληνες: «Αν ξαναποκτήσουν την ανεξαρτησία τους, αν έρθει η ώρα, που θα μπορούν να καλλιεργήσουν με την ησυχία τους τις σπάνιες ικανότητες που τους χάρισεν η φύση, το κάθε τι δίνει την ελπίδα πως σύντομα θα φτάσουν και θα ξεπεράσουν τον πολιτισμό των άλλων λαών της Ευρώπης.

Οι επιστήμες θα ξανανθίσουν, η φιλοσοφία θα ανοίξει καινούριες σχολές και οι καλές τέχνες θα δημιουργήσουν καινούργια αριστουργήματα. Θα έχουν επίσης δίχως άλλο μεγάλες ποιητικές συνθέσεις…Αλλά οι τόσο ωραίες ελπίδες ας μην τους κάνουν να περιφρονήσουν ένα έργο ταπεινό και εύκολο.

Ας βιαστούν να συλλέξουν ό, τι δεν έχει χαθεί από τα λαϊκά τραγούδια. Η Ευρώπη θα τους χρωστάει χάρη για ό, τι κάνουν για να τα διατηρήσουν και μια μέρα θα χαίρονται να μπορούν να συσχετίσουν με τα προϊόντα μιας ποίησης λόγιας και καλλιεργημένης αυτά τα απλά μνημεία της ιδιοφυίας, της

ιστορίας και των εθίμων των πατέρων τους».

Από τα κλέφτικα τραγούδια της συλλογής του Φοριέλ το πρώτο χρονολογικά είναι «Του Χρίστου Μιλιόνη». Υπολογίζει ότι το τραγούδι έγινε πριν από το τέλος του 1600 και διατηρήθηκε μέσα από την προφορική παράδοση των σκλαβωμένων Ελλήνων.

Είναι η τραγική ιστορία του κλέφτη Χρίστου Μιλιόνη και αρχίζει: «Τρία πουλάκια κάθουνταν στην ράχην στο λημέρι, το ΄να τηράει τον Αρμυρό, τ' άλλο κατά τον Βάλτο, το τρίτο το καλύτερο μοιρολογάει και λέγει: Κύριέ μου, τι εγίνηκεν ο Χρίστος ο Μιλιόνης;…».

Διαβάζοντας τα «Δημοτικά τραγούδια» του Φοριέλ, που όντας ιδιοφυής, αυτοδίδακτος έμαθε άριστα τα ελληνικά, ώστε να τα διαβάζει, να τα μεταφράζει και να τα σχολιάζει, θαυμάζει την ομορφιά τους, τη σοφία τους.

Συνήθως δεν ασχολούμαστε μαζί τους, ούτε εκτιμάμε την αξία τους, που ο Φοριέλ την βάζει δίπλα σε αυτήν της Ιλιάδας. Να μνημονεύουμε επίσης όλους, Έλληνες και ξένους, όσοι ασχολήθηκαν και έγραψαν συλλογές δημοτικών τραγουδιών και μας τα άφησαν πολύτιμη παρακαταθήκη, και δεν είναι λίγοι.

Τέλος το διάβασμα των κλέφτικων τραγουδιών φανερώνει τα βάσανα που πέρασαν οι σκλαβωμένοι Έλληνες από τους δυνάστες τους Οθωμανούς.
Και είναι απύθμενο το θράσος του Προέδρου Ερντογάν, όταν δηλώνει ότι κακώς οι Έλληνες είναι οργισμένοι από την τυραννία αιώνων που πέρασαν, από την βεβήλωση των ιερών και των οσίων τους, από τους φόνους, τον εξανδραποδισμό, τους διωγμούς, τις δολοφονίες, τις λεηλασίες, τις καταστροφές που υπέστησαν.

Είναι επίσης ύβρις προς εμάς να θεωρεί «επίθεση» τη θέληση των Ελλήνων να ελευθερώσουν τα εδάφη που ανέκαθεν ήσαν δικά τους και εκεί οι αδελφοί τους υπέφεραν υπό τον οθωμανικό ζυγό.

16.03.2021

Πηγή: www.antibaro.gr/